

OLIKA

A

C

Á

på nordsamiska
och svenska
davvisámegillii
ja ruotagillii

B

Elin Marakatt Anna-Stina Svonni

ÅTERVUNNET PAPPER

På OLIKA vill vi värna det hållbara och klimatkloka läsandet. Därför trycks våra böcker på återvunnet papper på ett Svanenmärkt tryckeri i Riga. Bra för våra barn och för miljön!

MINSKA KLIMATAVTRYCKET

Vi jobbar hårt för att minska våra koldioxidutsläpp och räknar varje år ut vårt klimatavtryck tillsammans med oberoende experter.

Fortsätt att låna och köp våra böcker och var med i den gröna omställningen!

Läs alla hållbarhetsrapporter och hur vi jobbar på olika.nu/pages/vart-klimatarbete

OLIKA

Ut med stereotyper – in med möjligheter!

OLIKA förlag AB 2025

www.olika.nu

ABC på nordsamiska och svenska
AÁBC davvisámegiillii ja ruotagillii

Text: © Elin Marakatt

Illustration: © Anna-Stina Svonni

Språkgranskning: Kari Utsi

Papper: Återvunnet EU-blommanmärkt Cyclus Silk från Steinbeis, tillverkat i Glücklichstadt i Tyskland

Tryck: Svanenmärkta Dardedze Hologräfija i Riga i Lettland

Första utgåvan, första upplagan, tryckt 2025

ISBN 978-91-89405-65-3

Europas
motsvarighet till
Svanenmärket.

Tryckt på återvunnet papper
på ett Svanenmärkt tryckeri

**på nordsamiska och svenska
davvisámegillii ja ruotagillii**

**Elin Marakatt
Anna-Stina Svonni**

Dán girjjis oahpat ruoŋa- ja
davvisámegiela alfabehta. Olgeš
siidduin gávnnat davvisámegiela, ja gurut
siidduin fas ruoŋagiela. Muhtun bustávat
gávdnojit dušše davvisámegiela alfabehtas
ja muhtimat gávdnojit dušše ruoŋagiela
alfabehtas. Makkár bustávaid don
dovddat? Makkár bustávat leat
odđasat dutnje?

I den här boken får du lära dig det nordsamiska och det svenska alfabetet. På de vänstra sidorna hittar du det nordsamiska, och på de högra det svenska. Vissa bokstäver finns bara i det nordsamiska alfabetet och vissa finns bara i det svenska alfabetet. Vilka bokstäver känner du igen? Vilka är nya för dig?

Vill du lyssna på hur bokstäverna och orden uttalas på nordsamiska?
Gå till bokens sida på olika.nu!

Alfabehta davvisámegillii

Nordsamiska alfabetet

Aa Áá Bb Cc Čč

Dd Đđ Ee Ff Gg

Hh Ii Jj Kk Ll

Mm Nn Ŋŋ Oo Pp

Rr Ss Šš Tt Țț

Uu Vv Zz Žž

Svenska alfabetet

Alfabehta ruotagillii

Aa Bb Cc Dd Ee

Ff Gg Hh Ii Jj

Kk Ll Mm Nn Oo

Pp Qq Rr Ss Tt

Uu Vv Ww Xx Yy

Zz Åå Ää Öö

Buohtastahte alfabehtaid

Geahča dán guokte alfabehta. Mo dat leat seammaláganat ja goabbatláganat? Sáhtát go vástidit gažaldagaid?

1.

Galle bustáva leat davvisámegiela alfabehtas?

Vástádus: 29 bustáva

2.

Galle bustáva leat ruotagiela alfabehtas?

Vástádus: 29 bustáva

3.

Makkár bustávat leat seammaláganat goappaš alfabehtain?

Vástádus: 22 bustáva,
A B C D E F G H I J K L M
O P R S T U V Z

4.

Makkár davvisámegiela bustávat eai gávdno ruotagiela alfabehtas?

Vástádus: 7 bustáva, Á Č Đ Ń Š Ț Ž

5.

Makkár ruotagiela bustávat eai leat davvisámegiela alfabehtas?

Vástádus: 7 bustáva, Ø W X Y Ä Å Ö

Dál leat oahppan
eanet alfabehtaid birra.
Bures dahkkon!

Jämför alfabeten

Titta på de två alfabeten. Hur är de lika och olika?
Kan du svara på frågorna?

1.

Hur många bokstäver har
det nordsamiska alfabetet?

Svar: 29 bokstäver

2.

Hur många bokstäver har det
det svenska alfabetet?

Svar: 29 bokstäver

3.

Vilka bokstäver är lika
i båda alfabeten?

Svar: 22 bokstäver,
A B C D E F G H I J K L M
N O P R S T U V Z

4.

Vilka nordsamiska bokstäver finns
inte i det svenska alfabetet?

Svar: 7 bokstäver, Á Ą Č Đ Ŋ Š Ƨ Z

5.

Vilka svenska bokstäver finns
inte i det nordsamiska alfabetet?

Svar: 7 bokstäver, Q W X Y Ä Ö

Nu har du lärt dig
mer om alfabeten.
Bra jobbat!

Sámi diftonggat

Diftongga lea guokte vokála jietnadaga mat daddjojit oktii. Davvisámegiela leat njeallje diftongga.

Gávdno **ea**llu sánis.

Gávdno **oa**rri sánis.

Gávdno **ie**vssat sánis.

Gávdno **uo**idda sánis.

Gávnnat go dan njeallje sáni girjjis? Eallu, oarri, rievssat ja buoidda?

Diftonger på nordsamiska och svenska

En diftong är två vokalljud som glider in i varandra.
I nordsamiskan finns fyra diftonger.

ea finns i ordet **eallu**,
som betyder renhjord

oa finns i ordet **oarri**,
som betyder ekorre

ie finns i ordet **rievssat**,
som betyder ripa

uo finns i ordet **buoidda**,
som betyder hermelin

I svenska språket finns också
diftonger. Till exempel **au**,
som i orden **aula** eller **paus**.
Prova att uttala orden *aula*
och *paus* högt. Hur är det att
uttala en diftong?

Kan du hitta de fyra orden *eallu*, *oarri*, *rievssat*
och *buoidda* i boken?

Aa

Alit

som betyder blå

Alit, fiskat, ruoná ja ruoksat leat sámi ivnnit. Jagis 1986 hábmii Astrid Báhl sámi leavgga. Makkár ivnnit leat ruođa leavggas?

Makkár leavgga livččet don hábmen?

Astrid

Astrid Båhl är en samisk konstnär

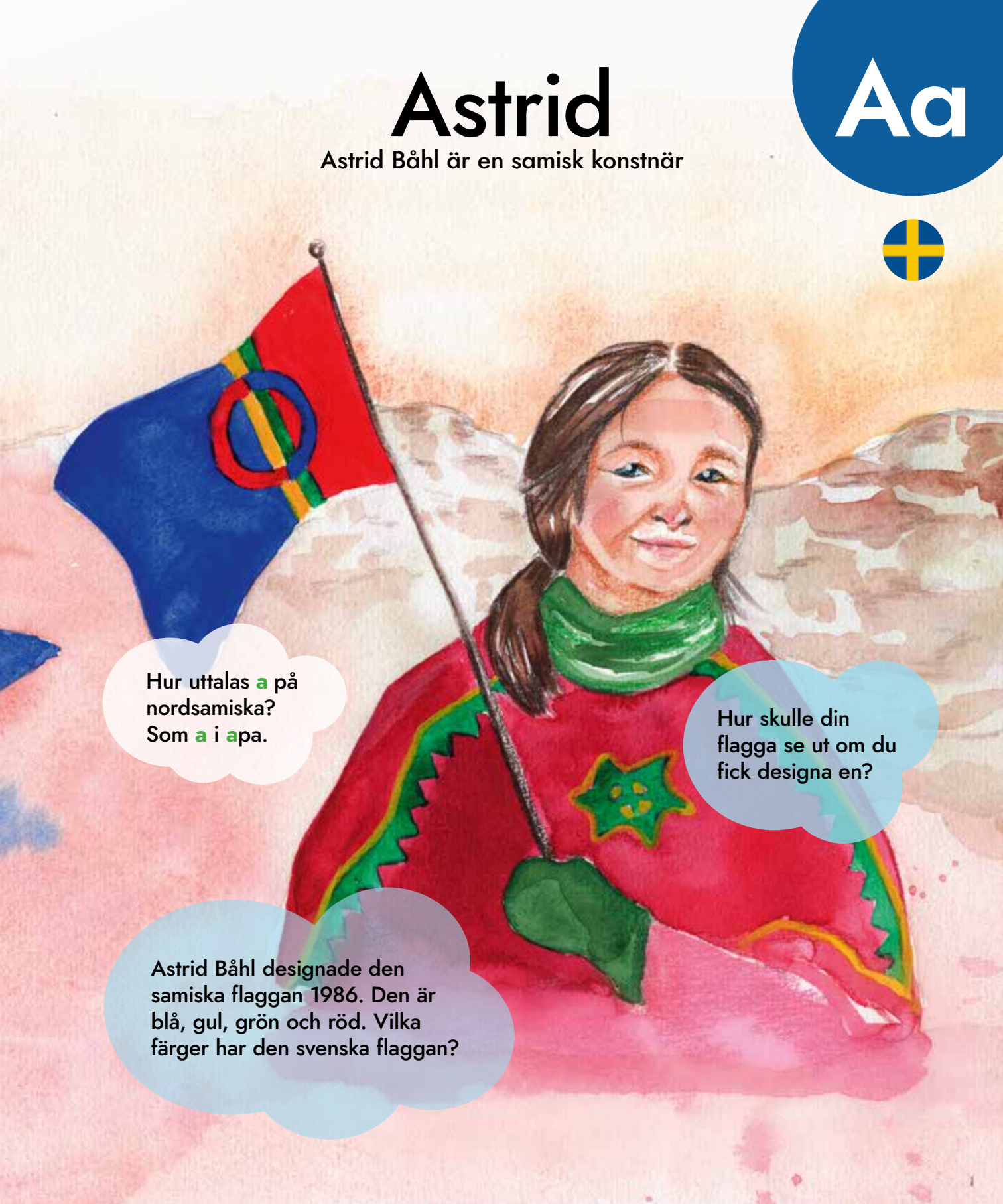
Aa

Hur uttalas **a** på
nordsamiska?
Som **a** i **apa**.

Hur skulle din
flagga se ut om du
fick designa en?

Astrid Båhl designade den
samiska flaggan 1986. Den är
blå, gul, grön och röd. Vilka
färger har den svenska flaggan?

Áá

Ája

som betyder kallkälla

Go čáhci buljarda eatnamis bajás šaddá ája. Ájačáhci ii galbmo go das lea álo temperaturvra gaskal golbma ja logi liegga ceahki.

Muhtin ádjagat ledje bassi báikkít sámiide. Sáhtte oaffaruššat ádjagii lihku dihte.

Jearaldat: Manin ája ii galbmo?

Vástádus: Ája ii galbmo go eai šatta galbma ceahkit.

Den här
bokstaven finns
inte i det svenska
alfabetet.

Hur uttalas **á** på
nordsamiska?
Som **a** i **a**nanas.

När grundvatten kommer upp
ur marken bildas en kallkälla.
Vattnet har en temperatur på
mellan tre och tio plusgrader.

Vissa kallkällor ses
som heliga av samerna.
Där kunde man offra
bland annat mynt för
att få lycka.

Fråga: Varför fryser inte kallkällan?

Svar: En kallkälla fryser inte eftersom
det aldrig blir minusgrader.

Bb

Buoidda

som betyder hermelin

uo lea sámi
diftonga.

Buoidda sáhttá čiehkádit sarridiid sisa.
Dat borra sáhpániid ja divrriid.

Sarridat leat hui njálgát. Šaddá alit
go borra sarridiid. Galle sarrida
don oainnát?

Jearaldat: Buoidda lea ruškat
geasset ja vielgat dálvet. Manin nu?

Vástáduš: Vai dat álkibut sáhttá
čiehkádit.

Blåbär

mii lea sarri

Bb

Äter du blåbär kan du bli blå om munnen. Blåbär växer i skogen. Har du smakat blåbär någon gång?

Hermelinen är ett djur som gärna gömmer sig bland blåbären. Den äter möss och insekter.

Fråga: Varför är hermelinens päls brun på sommaren och vit på vintern?

Svar: För att den enkelt ska kunna gömma sig oavsett årstid.

Cc

Cuipi

som betyder tofsmössa

Sus lea cuipi. Cuipi lea dievdoolbmo gahpir.
Dat gullo Čohkkerasa ja Gárasavvona gáktái.
Sitrovdna lea fiskat. Cuipi lea maid veaháš fiskat.

Sitrovdna gullo "sitrus" vehkii.
Seammá go appelsiidna, mandariidna, grape ja lime.
Makkár ivdni du gahpiris lea?

Citron

mii lea sitrovdna

Cc

Hur uttalas **c** på
nordsamiska?
Som **ts** i **struts**.

Citron är en citrusfrukt.
Andra citrusfrukter är till
exempel apelsin, mandarin,
grapefrukt och lime.

Citronens gula färg finns även på tofs-
mössan som på nordsamiska kallas för
"cuipi". Mössan tillhör den samiska dräkten
från Jukkasjärvi och Karesuando. Vilka
färger vill du ha på din mössa?

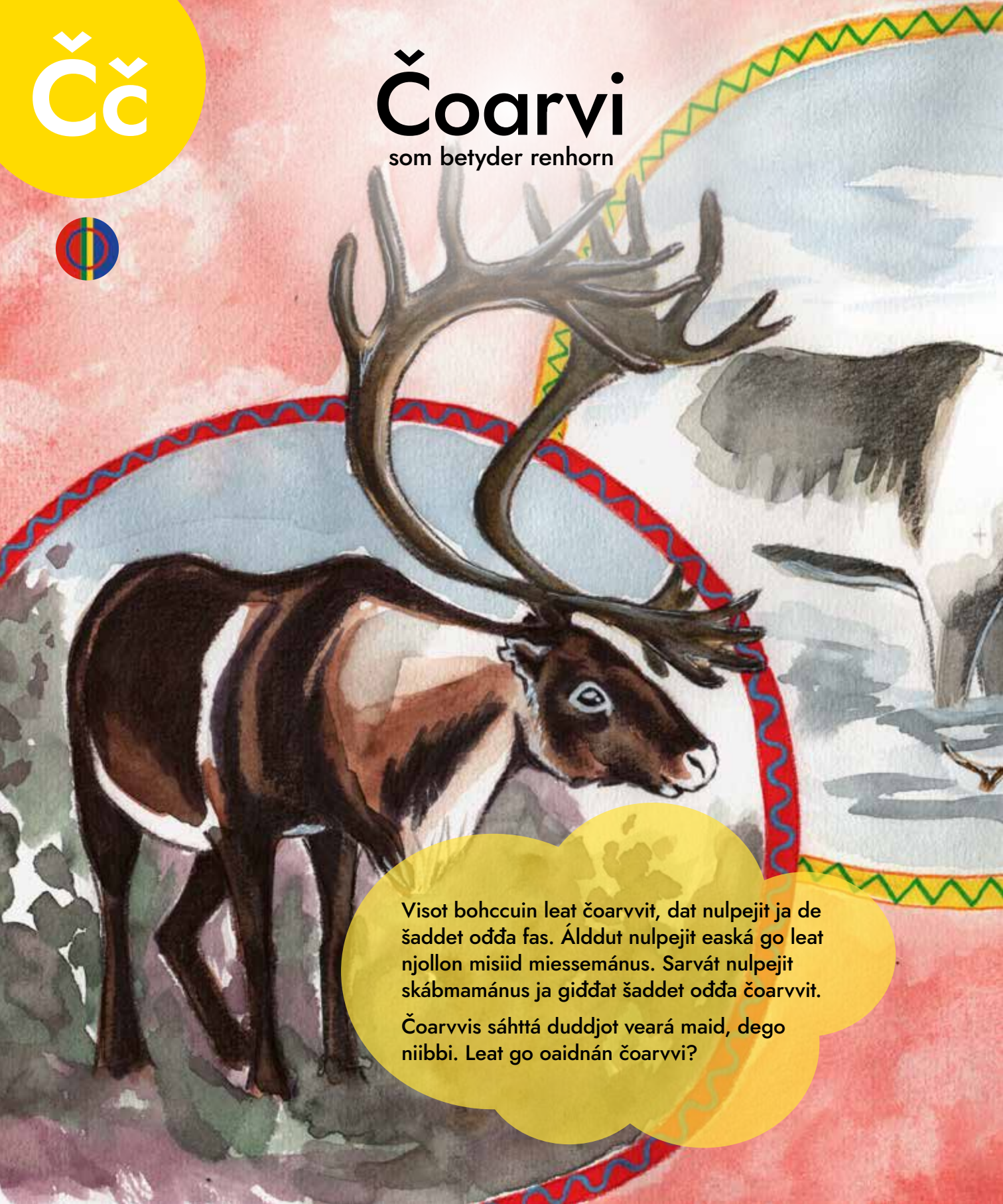

Čč

Čoarvi

som betyder renhorn

Visot bohccuin leat čoarvvit, dat nulpejit ja de šaddet ođđa fas. Álddut nulpejit easká go leat njollon misiid miessemánus. Sarvát nulpejit skábmamánus ja gidđat šaddet ođđa čoarvvit.

Čoarvis sáhtta duddjot veará maid, dego niibbi. Leat go oaidnán čoarvvi?

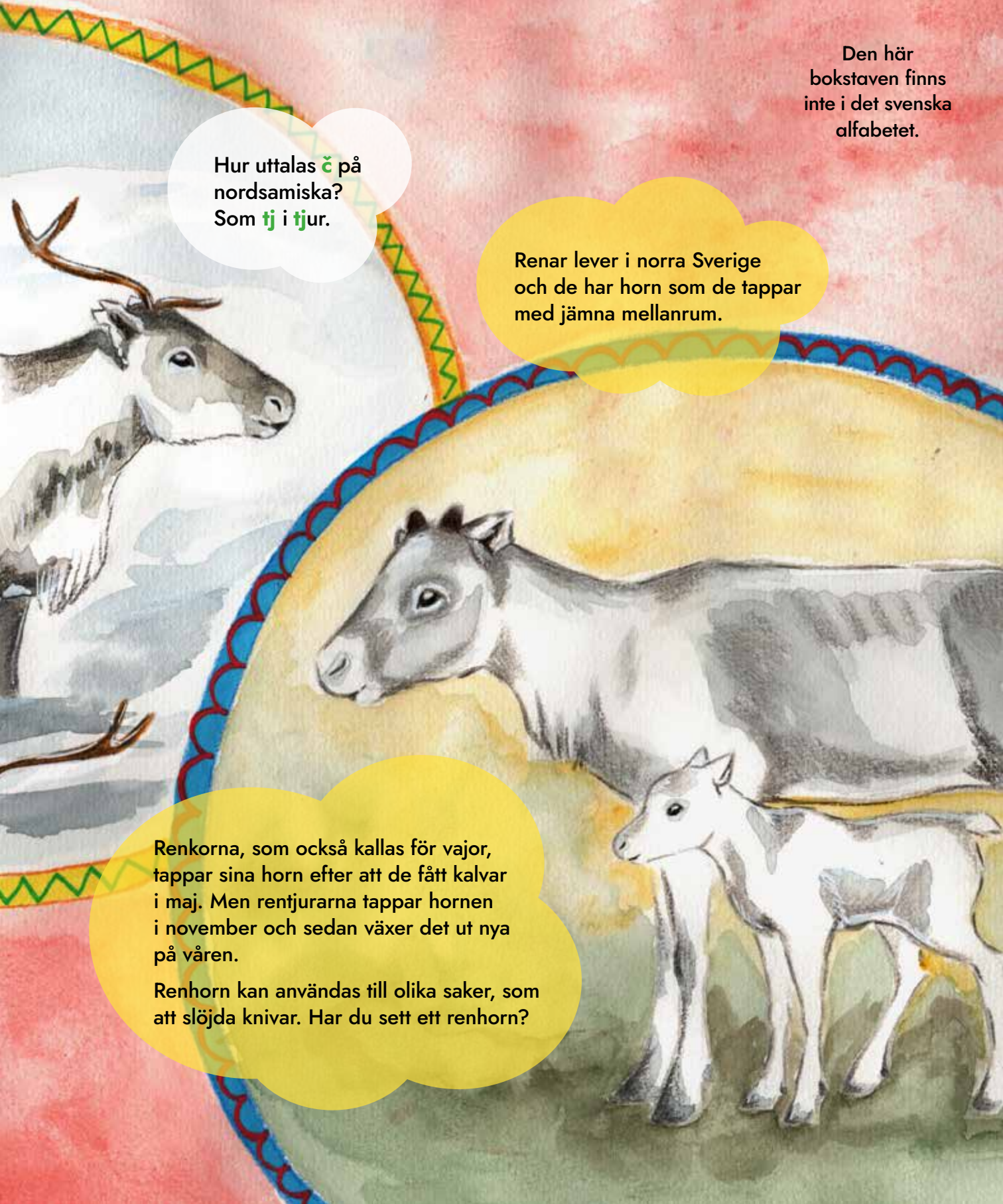
Den här
bokstaven finns
inte i det svenska
alfabetet.

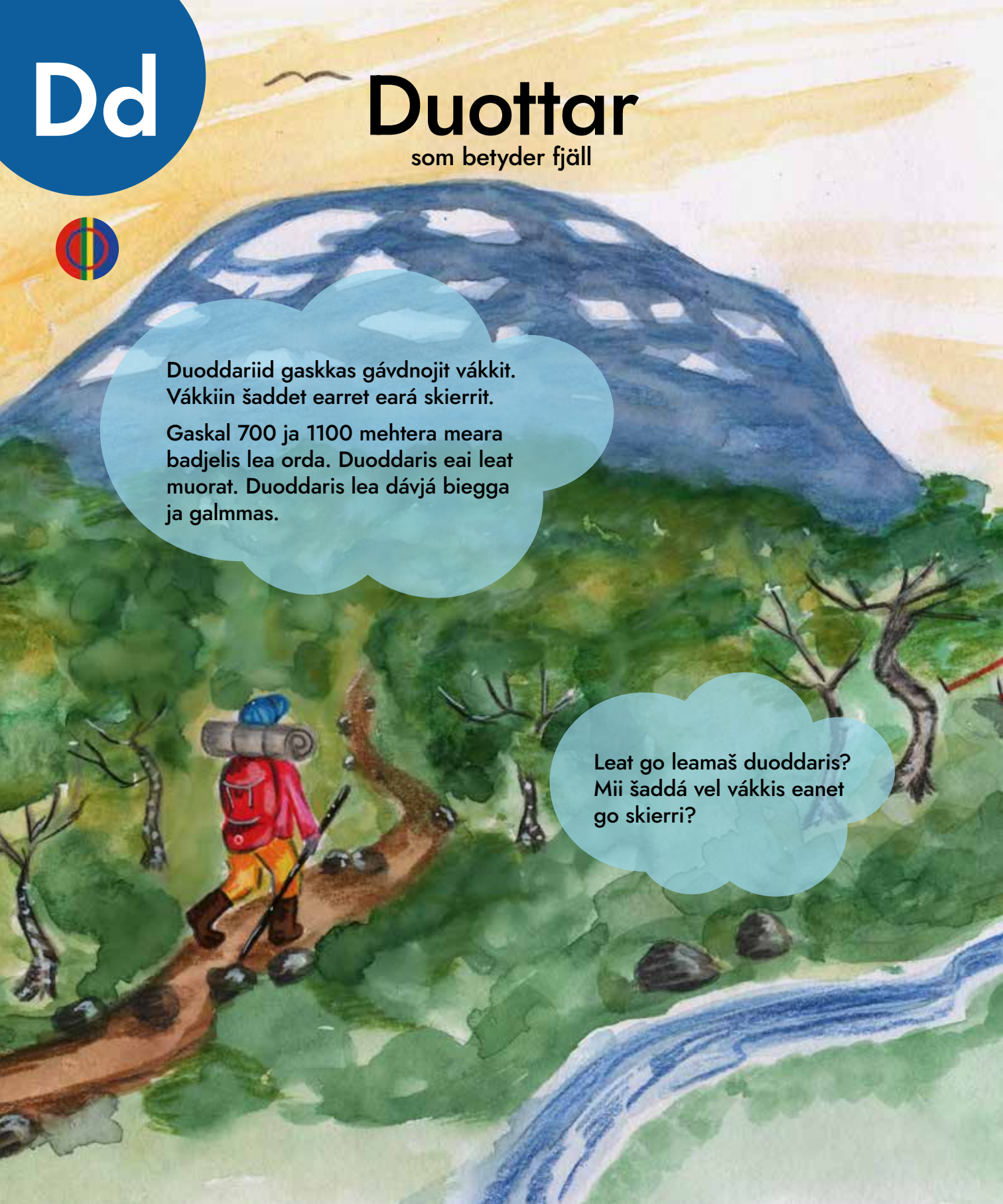
Hur uttalas **č** på
nordsamiska?
Som **tj** i **tjur**.

Renar lever i norra Sverige
och de har horn som de tappar
med jämna mellanrum.

Renkorna, som också kallas för vajor,
tappar sina horn efter att de fått kalvar
i maj. Men rentjurarna tappar hornen
i november och sedan växer det ut nya
på våren.

Renhorn kan användas till olika saker, som
att slöjda knivar. Har du sett ett renhorn?

Dd

Duottar

som betyder fjäll

Duoddariid gaskkas gávdnojit vákkit.
Vákkiin šaddet earret eará skierrit.

Gaskal 700 ja 1100 mehtera meara
badjelis lea orda. Duoddaris eai leat
muorat. Duoddaris lea dávjá bieggá
ja galmmas.

Leat go leamaš duoddaris?
Mii šaddá vel vákkis eanet
go skierri?

Dal

mii lea vággi

Dd

Mellan fjällen finns dalar och där växer bland annat dvärgbjörkar.

Ovanför trädgränsen, mellan 700 och 1100 meters höjd över havet, finns inga träd. Där ligger kalvfjället och det är ofta blåsig och kallt.

Har du varit på ett fjäll?
Vad mer än dvärgbjörkar
tror du växer i dalen?

Dd

Idðesbiebmu

som betyr frukost

Mánát borret idðesbiepmu.
Áhkku juhká idðesgáfe.

Maid sii borret? Maid oainnát
govas? Maid don lávet borrat?

Mánát orrot áhku luhtte.
Makkár lea du veahka?
Geainna dehe geaiguin
don orut?

Den här
bokstaven finns
inte i det svenska
alfabetet.

Hur uttalas **d̥** på
nordsamiska?
Som **th** i engelskans
mo**th**er.

Barnen bor med sin
farmor. Hur ser din
familj ut? Vem eller
vilka bor du ihop med?

Barnen äter frukost och farmor
dricker kaffe. Vad äter de?
Vad brukar du äta till frukost?

Ee

Eallu

som betyder renhjord

Boazu ii liiko gaskasii. Dat borrá
jeahkáliid, lasttaid ja rásiid. Man̄gel
miessemearkuma ruvgala eallu olggos
gárddis. Miessemánus áldu njoallu
miesi. Miessi njammá álddu buoiddes
mielkki. Miesit ruvget, “ehh ehhh”.

ea lea sámi
diftonga.

Gaskkas lea biestta.
Das šaddet muorjjit.
Gaskkas sáhtá šaddat
2000 jagi.

Enris

mii lea gaskkas

Ee

Enris är en stickig buske och bären kallas för enbär. En enris-buske kan bli upp till tvåtusen år gammal. Det finns djur som gillar enris, men renarna äter hellre renlav, löv och gräs.

Det har varit kalvmärkning och renhjorden släpps ut från rengärdet. Renkalvarna föds i maj. De diar mjölk från renkon och grymtar, det låter ungefär som "öhhh, öhhh".

författare

Elin Marakatt orru Áđevuomis, unna gilážis Davvi-Ruotas. Son lea bajásšaddan doppe. Son lea boazobargi, girječálli ja journalista ja sámásta. Elin lea lohkan earret eará girjjálašvuoda Upmeje universitehtas. "Sávan ahte mánát besset oahpástuvvat Sápmái ja oahppat bustávid ja sámegiel sániid. Somámus lei oaidnit go sánit eallájedje Anna-Stina govain, ja váddáseamos lei válljet makkár sánit galge girjái."

Elin Marakatt bor i Idivuoma, en liten by i norra Sverige. Där är hon också uppvuxen. Hon är renskötare, författare och journalist och pratar nordsamiska. Elin har studerat bland annat litteraturvetenskap vid Umeå universitet och den här boken är Elins femte barnbok. "Jag hoppas att barnen ska ta del av livet i Sápmi och lära sig bokstäver och ord på samiska. Det roligaste var att se hur allt fick liv med Anna-Stinas bilder, och det svåraste var att välja ut vilka ord som skulle vara med!"

illustratör

Anna-Stina Svonni lea bajásšaddan Čohkkerasas sámii kultuvrras ja lea sárgon olles su eallima. Odne son orru Gironis ja lea prošeaktajodiheaddji Sámedikki giellaguovddážis. Dát girji lea su goalmmat mánáidgirji. "Somámus oassi lei sárgut govaid iežan eallimis, sámiiid ja ealibiid ja luonddu min birra. Mun sávan ahte sámii mánát dovdet sámii birra govain ja ahte eará mánát fuomášit sámegiela ja kultuvrra!"

Anna-Stina Svonni är uppvuxen i Jukkasjärvi i den samiska kulturen och har ritat och målat i hela sitt liv. Idag bor hon i Kiruna och är projektledare på Sametingets språkcentrum. Den här boken är hennes tredje barnbok. "Det roligaste var att få illustrera med inspiration från mitt eget liv: samiska människor, djur och naturen! Jag hoppas att de samiska barnen ska känna igen sig, och att alla barn blir nyfikna på språk och kultur i Sápmi!"

Upptäck fler barnböcker på
nordsamiska och svenska.

Fler titlar från OLIKA förlag

Vill du se hela vår utgivning? Varmt välkommen till olika.nu!

Pekböcker & bilderböcker
ca 0–3 år

Titta parken

Titta skogen

Vi tvättar bilen

Vi bakar bullar

Mix kör

Orättvist!

Leka ute

Tesslas mamma
vill inte!

Var är
pappas skor?

När vi blev en till

Konrads klänning

När vi sover

Bilderböcker
ca 3–6 år

Kroppens ABC

Badbomber
& simhopp

Prinsessan Victoria

Hur görs bebisar?

Bra bestämt!

Alla dör

Kivi &
Monsterhund

Vad vill du bli
när du blir stor?

Vi letar skatt

Piraterna och
regnbågsskatten

Min familj

UppfinnarJohanna
& skrämselmaskinen

ca 6–9 år

Vem är kär
i Abel Svensson?

Grattis,
Svea Fors!

Är du rädd,
Simon Nordin?

Trolleri med
Karam Nadjar

UppfinnarJohanna
& kraftmaten

Min pinsamma
familj på bio

De vilda och den
magiska cykeln

FRÅN PEKBOK TILL 9 ÅR

Klubb SMULTRON

0–2 år

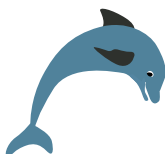
Klubb JORDGUBB

1–3 år

Klubb MELON

3–6 år

Klubb DELFIN

(lätt att läsa) 6–9 år

Klubb ZEBRA

(kapitelbok) 6–9 år

Vilken klubb vill ditt barn vara med i?

Läs mer på olika.nu

Genväg till
olika.nu

Oahpastuva davvisámegiela ja ruotagiela alfabehtain seamma girjjis!

A dego alit ja Astrid, ja E dego eallu
ja enbär. Dahje S nugo soavli ja snö
ja U dego ulda ja underjorden.

Gelddolaš diedđut ja govat mat leat
inspirerejuvvon sámi kultuvrras
ja luonddus.

Upptäck det nordsamiska och svenska alfabetet i en och samma bok!

Från A som i alit och Astrid till E som
i eallu och enbär. Eller S som i soavli och
snö och U som i ulda och underjorden.

Spännande fakta och bilder
inspirerade av den samiska kulturen
och naturen.

ISBN 978-91-89405-65-3

9 789189 405653

Tryckt på återvunnet papper
på ett Svanenmärkt tryckeri

